

ІНВЕСТИЦІЇ В МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ

Інтерв'ю з Яном Томбінські

Наша країна вже заплатила високу ціну за свої прагнення стати частиною європейської спільноти. Минуло понад рік після підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Ми спілкуємося з Яном Томбінські – Послом, Головою Представництва Європейського Союзу в Україні – щодо того, як далеко ми просунулися на шляху європейської інтеграції та на що можна очікувати в майбутньому.

– Наскільки важливою та складною є реалізація Угоди про асоціацію? Чи підписувала раніше таку комплексну угоду (своєрідну підготовку до членства в ЄС) яка-небудь інша країна?

– Майже десять років Україна та ЄС готували підґрунтя для асоціації: обговорювали текст Угоди та обирали найефективніші способи здійснення передбачених амбітних реформ. Сьогодні ми перебуваємо на початкових етапах її впровадження – процесу, що триватиме протягом наступних 10 років.

Асоціація – це договір між двома сторонами, згідно з яким кожна з них взяла на себе певні зобов'язання. Однак для його повної реалізації обидва учасники договору повинні діяти злагоджено. ЄС сприяє створенню в Україні необхідних інституційних структур, запровадженню нового законодавства, надає кошти на відповідні проекти і забезпечує бюджетну й макрофінансову підтримку тоді, коли Україна цього потребує.

Угода про асоціацію передбачає наближення України до більшості технічних стандартів, санітарних норм, правил конкуренції та державних закупівель, прав інтелектуальної власності тощо, пов'язаних з внутрішнім ринком ЄС. Це, вочевидь, досить складне завдання для уряду й бізнесу, однак його виконання дасть швидкі результати і стосовно доступу українських компаній до ринків ЄС, і щодо модернізації української економіки.

Не потрібно розглядати процес, що веде до тісної політичної асоціації та економічної інтеграції з ЄС, як витрати. Насправді це дуже вигідні інвестиції в майбутнє України. І мета полягає не тільки в реалізації Угоди як такої,

а й у зміцненні української економіки, принесенні користі українським компаніям та споживачам у спосіб розширення торгівлі і створення нових робочих місць.

У багатьох країнах на сході та півдні Європи, зокрема і в моїй рідній Польщі, відбувався схожий процес пристосування до ЄС, завдяки якому вони згодом стали його членами. Хтось може сказати, що їм було легше, адже там не було поточного воєнного конфлікту, що вони перейшли від «радянської» системи безпосередньо до ліберальної без тягаря корупції і втрати довіри людей. Але, з іншого боку, в минулому така спроба була значно менш певною через відсутність певної перевіреної моделі асоціації. Сьогодні ми знаємо переваги та засвоїли уроки реформ, і наявні приклади можуть надихнути Україну.

– Представництво ЄС в Україні стежить за впровадженням Угоди? Якщо так, то як Ви оцінюєте успіхи України?

– Однією з основних функцій Представництва ЄС як дипломатичної місії є звітування про події в Україні й визначення ліпших можливостей для розвитку відносин між Україною та ЄС. Тому ми уважно відстежуємо, що відбувається в політичному й соціально-економічному житті України, підтримуємо тісні зв'язки з органами влади, громадянським суспільством і засобами масової інформації.

Під час моніторингу ми приділяємо значну увагу також сферам, що мають важливе значення для реалізації Угоди про асоціацію. Так, нас цікавить реформа і зміцнення верховенства базових правових норм та інститутів, таких як суди, прокуратура, правоохоронні органи, установи, відповідальні за виконання судових вироків, антикорупційні органи тощо. Виборче законодавство та юридичні норми, що стосуються прав людини, основних свобод, умов ведення бізнесу, справедливої конкуренції й енергоефективності, – це лише кілька важливих тем, що перебувають у центрі нашої уваги.

Як передбачено Угодою про асоціацію, результати цього моніторингу обговорюються

з українською владою в спільних органах, створених відповідно до Угоди, після чого Комітету асоціації надаються рекомендації. Це допомагає роботі з упровадження Угоди та її пріоритетних напрямів, чітко визначених у спільній Програмі асоціації.

– Що є рушійною силою впровадження Угоди про асоціацію – законодавство, уряд, бізнес?

– Угода про асоціацію є всеосяжним документом, який регулює всі аспекти відносин між Україною та ЄС і закладає основи для розширення співпраці за відповідними напрямками. При цьому її реалізацію забезпечує не лише центральна влада. Місцеві й регіональні органи, а також інші гілки влади (законодавча й судова) відіграють важливу роль. Громадянське суспільство також наділене інституційною роллю моніторингу впровадження Угоди про асоціацію.

Однією з головних передумов успішного впровадження Угоди про асоціацію з ЄС є реформа судовоюстрою. Сильна і незалежна судова система має важливе значення для вдосконалення бізнес-середовища та забезпечення дотримання норм і правил, передбачених Угодою про асоціацію.

Іншою важливою рушійною силою є міжрегіональна співпраця, якій присвячено цілий розділ Угоди. Для того, щоб співробітництво було дієвим, необхідно, аби регіональні й місцеві органи влади були сильними й демократичними, а також забезпеченими економічними ресурсами й делегованими повноваженнями для здійснення проєктів у сферах, що становлять взаємний інтерес, таких як інфраструктура, освіта, туризм чи охорона навколишнього середовища.

– У чому, на Вашу думку, полягає основна причина скорочення обсягів українського експорту до країн ЄС у 2015 році, навіть незважаючи на запровадження автономного преференційного торгового режиму для України?

– Скорочення обсягів експорту українських товарів до ЄС можна пояснити низкою причин. Одна з найочевидніших – зниження товарних і сільськогосподарських цін, що спостерігалося на світових ринках. Відповідна продукція становить значну частку українського експорту до ЄС, тому це відчутно позначилося на вартісному вираженні українського експорту.

Хоча, на жаль, девальвація валюти негативно впливає на економічний стан усіх громадян, у середньостроковій перспективі вона зробить

український експорт більш конкурентоспроможним, й обсяги експорту, ймовірно, зростуть. Але в короткостроковому періоді зазначені обставини знизили, якщо рахувати в доларах, загальну вартість експорту.

Крім того, істотно позначився на обсязі виробництва України воєнний конфлікт на сході країни, оскільки певні товари, що раніше експортувалися в ЄС, вироблялися на Донбасі.

Але я продовжую залишатися переконаним оптимістом стосовно середньострокової перспективи, тому що Угода про асоціацію запровадила передбачувані правила гри для бізнесу. Також (це, мабуть, найважливіше) ми впевнені, що українські компанії адаптуються до європейського ринку і скористаються безмитним доступом до нього завдяки поглибленій та всеосяжній зоні вільної торгівлі. Це не станеться відразу, але українські експортери й економіка зможуть поступово розкрити свій значний потенціал.

– Якою Ви бачите роль українського громадянського суспільства (НУО, науковців, ЗМІ тощо) у впровадженні Угоди? І ширше – у процесі європейської інтеграції України?

– Значення громадянського суспільства для загального впровадження Угоди про асоціацію є ключовим. Угода передбачає центральну роль громадських організацій в моніторингу здійснення визначених нею реформ. Так, запроваджується платформа громадянського суспільства як спільний орган неурядових організацій України та ЄС для підтримання соціальними партнерами структурованого діалогу на додаток до спілкування, що ведеться на урядовому рівні. Такий підхід є важливим для забезпечення демократичної підзвітності.

Для ЄС співпраця з українським громадянським суспільством – дуже цінний інструмент, за допомогою якого можна з'ясувати, наскільки успішними є наша політика й політико-економічний аналіз у реальних умовах. Контакти з громадськими організаціями підтримуються постійно: і в повсякденній діяльності дипломатичної місії ЄС в Україні, і в межах візитів високих представників інституцій Європейського Союзу. Нам важливо знати думку громадянського суспільства для розуміння стану справ у процесі впровадження реформ, особливо у таких сферах, як боротьба з корупцією чи виборче законодавство. Від неурядових організацій ми дізнаємося про очікування українських громадян щодо ЄС та європейської інтеграції України, отримуємо відповідь на запитання, як ЄС має підтримувати європейські прагнення України.

– Які Ваші побажання щодо роботи над впровадженням Угоди про асоціацію в 2016 році й у подальшому?

– Я впевнений, що Угода впроваджуватиметься не лише швидко, а й чесно: метою є прийняття нових законів, а також одержання реальних результатів, які кожен українець міг би відчувати у своєму житті й діяльності щодня. Важливо, щоб реформи, передбачені Угодою про асоціацію, стали дорожньою картою перетворень в усіх галузях, особливо у сфері публічного управління.

Для мене ключовим словом 2016 року є «відповідальність»: українська влада має

розглядати Угоду про асоціацію як засіб модернізації економіки та інтеграції України з ринком ЄС, а не як юридичне обмеження. Я також очікую від української сторони налаштування на довгострокову роботу. Зрештою, Угода є чимось на зразок марафону, тривалим процесом, що приносить плоди поступово, з оновленням країни. Я сподіваюся, що швидкі перемоги заохочуватимуть громадськість до підтримки подальших реформ і не дозволять владі зійти зі шляху таких необхідних перетворень.

Потрібно твердо вірити у свої сили. І ставити самим собі запитання: якщо не цей шлях, то яке майбутнє чекає на Україну?